

Eörsi István

Bölcselkedés a bölcsességről

7

Új évezred küszöbén Dr. Noha tüdejére szívja mélyen a levegőt. Egy évezredet túlélte, mégsem lehet biztos abban, hogy a következőt is sikerül túlélnie. Ez a törekvése több bölcsességet kíván, mint amennyire eddig szüksége volt.

Dr. Noha még fiatalkorában azt tanulta, hogy lelassíthatja az idő sodrát, ha igazat ad egy ősi magyar mondásnak. Ez nyomdaképpéssel szelídítve így fogalmazható meg: Mindig az erősebb kutyáé a kutyakisasszony. Akkoriban még imponált a mondásban rejlő határozottság és valóságismeret, de egy idő múlva megkérdezte magát, hogy a gyengébb kutyák kevesebb joggal vágnak-e gyengédségre; és hogy a kutyakisasszonyokat csupán az erő vonzza-e. Egyszóval letért a bölcsesség útjáról, mert elfogta a kétely. Megkérdezte magát, hogy tetszik-e neki az említett arany szabály, és azt kellett felelnie, hogy: Nem. Ezért becsukták egy nagy dobozba, és azt mondták neki, hogy gondolkodjon.

Dr. Noha, még fiatalon, teljes szellemi erejét mozgósította a dobozban, hogy magáévá tegye a bölcsesség arany szabályát. Úgy okoskodott, hogy az erősebb kutya diadala harmonizál a természet törvényeivel, azokkal az erőkkkel, amelyeknek engedelmeskedünk, ahányszor eszünk és alszunk. Pár röpké év elég volt ahhoz, hogy újra bölcsnek érezhesse magát. Úgy érezte, a világ látványa most már boldogsággal töltené el. Átlukasztotta dobozát és kikukucskált a szabadba. Odakint sírkertet látott, őszi fákat, és az egyik síron két egymást szerető kutyát. Elmerült gyönyörűségük látványában, ám egyszer csak befutott a képbe egy erőből duzzadó kan kuvasz, kitép-te a szukából párját, és a tarkójába mart. Vér fröccsent, iszonyú nyüsztetés harsant, mire a kukucskáló elugrott a liktól, és felüvöltött: Nem! Ebben a pillanatban doboza összeomlott, mint egy kártyavár.

Dr. Noha fiatalabb korában, de azért már nem egészen fiatalon, le akarta győzni kudarcát. Minthogy egyedül nem talált rá a hosszú élethez szükséges bölcsességre, mások tapasztalataihoz folyamodott. Számos könyvön átrágta magát, míg meg nem lelte, amit keresett. Történetek Keuner úrról – ez volt a címe, és valami Brecht nevű német ember írta. Ebben olvasható, hogy egy bizonyos Egge úrhoz, aki megtanulta, hogy miként mondjon nemet, egyszer az illegális idején beállított egy ügynök írott paranccsal. Ebben az állt,

hogy mindenben ki kell szolgálnia őt. Az ügynök megkérdezte Egge urat, hogy hajlandó-e erre. Egge úr válasz helyett a saját ágyába fektette, betakarta, elűzte legyeit, és hét évig szolgált neki szótlantul. Amikor az elhújasodott és elpuhult ügynök meghalt, Egge úr pokrócba csavarva kivonszolta hulláját a házból, nagymosást tartott, újra festette a falakat, fellélegzett és így szólt: Nem.

Egyszer azonnal így is mondhatunk nemet – gondolta Dr. Noha –, nem csak kétségbeesetten üvöltve. Ha nem tagadjuk meg magunkat, akkor egy ideig akár a Gonoszt is szolgálhatjuk. Az erősebb kutya csak addig élvezheti a kutyakisasszonyok kegyét, míg fel nem fordul végelgyengülésben. Egge úr távlatokban gondolkodott, szívós önmeztagadását igazolta az idő.

Egyszer azonban eszébe ötlött, hogy az ügynök talán naponta megölt valakit a város lakói közül, míg Egge úr gondozta őt. Ha az egyik serpenyőbe belelökünk 2557 hullát, a másikba pedig a Nem szót, melyet végül Egge úr diadalmasan kimondott, akkor egyensúlyba kerül-e a mérleg? Mihelyt így fogalmazta meg a kérdést, már ki is mondta ítéletét: Nem.

Új évezred küszöbén Dr. Noha már csak azt reméli, hogy ez a Nem hű marad hozzá. A következő évezredet mindenesetre így kell kihúznia. Néha megkérdi magától: sikerülni fog? A válasz: Nem. – És baj ez? – Nem. – Van ennél jobb út? – Nem. – Akkor hát minden rendben? – Nem, nem, nem.

Eörsi István író,

költő, műfordító

(Budapest, 1931).

Az ELTE-n szerzett

bölcsészdiplomát

1953-ban,

újságíróként,

alkalmi szellemi

munkásként,

szabadfoglalkozású

műfordítóként,

dramaturgként

dolgozott, 1982 óta

írásaiból él.

Kéttucatnyi kötete

jelent meg, minden

műfajban otthonos,

számos irodalmi díj

kitüntette.